

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΝ
ΚΑΙ
ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΗΡΩΓΕΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. 10
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Φρ. Χρ. 10

Τιμή Φύλλον
5 λεπτά 5

ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΗΡΩΓΕΑ
— ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ —

ΕΤΟΣ Α'. | ΑΘΗΝΑΙ, Πέμπτη 8 Μαΐου 1903 | ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου αρ. 4 | ΑΡΙΘ. 36

ΠΕΝΤΑΜΟΡΦΗ

(Στίχοι σε παλαιό ρυθμό)

ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ

Έχτες ό ήσκιος σου έπερπάτησε
Κάτω απ' τό δώμα τό ιερό.
Κοιμάται στόν κρυστάλλινον ό πόνος σου
Καθρέφτη απ' τόν παμπάλαιο καιρό.
Μά εξύπνησεν ό ήχος απ' τά χείλη σου
Μιά νύχτα τ' ή χειμώ σου στό παλάτι
Κι' αντίχρισαν τά ρόπτρα ήθρες χάλκινες
Καί χλιναντρούσε άσφαλισμένο κάποιον ήτι.
Κάτω απ' τό πέτρινα σκαλιά μαρμάρινον
Αίθρια άγκαλιζόμενο θραίο τό ταίρι
Κάποιος άκ πδ στή χείλα έθανάτιαζε,
Καί τά ξανθά παιδάκια απ' τό χέρι
Πιασμένα, θοήνους μαύρους έτραγούδαγαν,
Καί στή σγοιρόμαλλα κουδούνια ώσαν τά κρένα
Έκρέμονταν, στήν ήσυχία νά ήχουνε .
Κι άπο τά ρόπτρα όι ήθρες εξυπνήσανε.
Κάποια χεράκια μέ τά κρένα δαχτύλια
Στίς σγοιροπλόκαμες κληματαριές έπεριπλέκονταν
Κ' έκόβαν τά λαμπρόκοπα σταφύλια,
Τίς ρόδες, τα κεχλιμπαρένια δάκρυά τους.
Μά έδύ, Κυρά, έκοιμώσουν και στόν ύπνο σου
Διαβαίαν τρέμοι τής νυχτιλς τά παλνκάρια
Που σβίδο έβγῆκαν γιά τά μάτια σου
Καί τώρα έδω κοιμῶνται άσπρα λιθάρια.
Κ' έχτες ό ήσκιος σου έπερπάτησε
Κάτω απ' τό δώμα τό ιερό.
Κοιμάται στόν κρυστάλλινον ό πόνος σου
Καθρέφτη απ' τόν παμπάλαιο καιρό.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

Τόν καιρό εκείνο έστησαν όι πρόγονοι τό ά-
γαλμα τής πατρίδος μέ τό χέρι τεντωμένο κατά
τό μέρος του έχθρου. Σάν νά τους έλεγε: «Προ-
σέχετε εκεί που σάς δείχνω. Άπό εκεί κάθε
κακό. Άπό εκεί κάθε κίνδυνος».

Τόν καιρό έτούτο, άν άποφασίζαμε κ' όι άπό-
γονοι νά στήσουμε τό άγαλμα τής πατρίδος
γιά νά μάς δείχνη τόν έχθρό, θά ήταν ή μόνη
περίστασι που δέ θάπιαναν όι πολιτικοί μας ά-
τέλειωτη φαγομάρα γιά νά συμφωνήσουν ποιόν
έχθρό πρέπει νά μάς δείχνη τό άγαλμα.

Σχεδόν όλοι μ' ένα στόμα θά έφώναζαν:
«Τό Παλάτι».

Καί μερικάς έφημερίδες μπορούσε ν' άφή-
σουν κατά μέρος άκόμα και τό εθνικώτατο ζή-

τημα τής πρώτης κυκλοφορίας, γιά νά φωνά-
ξουν κι' αύταις μέ τά χονδρότερα: «Τό Πα-
λάτι».

Όσο δά γιά μαρτυρίες κι' άποδείξεις, μέ
τό σωρό. Μετράτε.

Τό Παλάτι εκύλησε τήν πολιτεία στό
γκρεμό.

Τό Παλάτι έπλήθυνε τά κόμματα και δέ
μπορεί νά λειτουργήγη τό Σύνταγμα.

Τό Παλάτι τρικλοποδιάζει τους θεσμούς.

Τό Παλάτι καταστρέφει τόν εθνικό στρατό
μέ τή Γενική Διοίκηση.

Τό Παλάτι έχει τους ευνουμένους του.

Μαύρη του μείρα όποιος λάβη τήν αυθά-
δεια νά βγάλη αντίλογία σέ κανένα απ' αύτά.
Είναι βασιλικός, διαδοχικός, παλατιανός. Σάν
νά λέγαμε : Άλγερινός, Κιρκάσιος, Κοϋρδος.

Μόνο ένας έχει τό ελεύτερο νά βεβαιώνη
και νάποδείχνη τά έναντία απ' όλ' αύτά, χω-
ρίς νά τόν υποψιάζεται κανένας γιά Πραιτω-
ριανόν.

Όρῆστε τί βεβαιώνει.

Προσέχετε και άκούτε :

Όχι τό Παλάτι, παρά όι πολιτικοί μας έ-
κύλησαν τήν πολιτεία στό γκρεμό. Μόλις έ-
πάτησε στήν Έλλάδα ό Βασιληάς Γεώργιος,
τά πρώτα του λόγια ήταν αύτά : «Μάθετέ με
νά κυβερνώ». Κ' όι πολιτικοί μας του άποκρί-
θηκαν: «Ό Βασιληάς βασιλεύει· δέν κυβερνά».

Τά κόμματα δέν τά πλήθυνε τό Παλάτι.
Η πρώτη Βουλή τής Βασιλείας του Γεωργίου
στήν πρώτη της σύνοδο έγκρέμισε και άνέδρασε
έν νη ά ύ πο υ ρ γ ε ι α .

Όχι τό Παλάτι, παρά τά κόμματα τρικλο-
ποδιάζουν τό Σύνταγμα. Τους ανακατωμένους
συνδυασμούς που κάνουν Βαβελωνία τή Βουλή
και ρίχνουν στό χάος τήν πολιτεία, δέν τους
παρουσιάζει μπροστά στους ψηφοφόρους τό Πα-
λάτι, παρά τους άραδιάζουν τά κόμματα.

Στρατόν όπως τόν άπαιτεί ό πρώτος και
κύριος σκοπός τής Έλλάδος και τό ιερώτερο
εθνικό χρέος της, μήτε τόν καιρό του Όθωνος
άποκτήσαμε, μήτε τόν καιρό του Γεωργίου.
Στά 54, που μάς έχρειάσθη, δέν είχαμε. Έφω-
νάξαμε τότε πώς είναι ανάγκη μέ κάθε θυσία
νά σχηματίσουμε στρατόν, αλλά μόλις έπέρασε
ή τρικυμία τό ξεχάσαμε. Τό ίδιο και τήν έποχή

του Χόβαρτ. Με λόγια άρχισαμε και μέ λόγια
έτελειόσαμε. Καί μάς ήύρε ή συνθήκη του Ά-
γίου Στεφάνου δίχως στρατόν· και μάς ήύρε ή
άρπαγή τής Άνατολικής Ρωμυλίας δίχως
στρατόν. Άμποτε νά μάς εύρισκε έτσι και τό
97, παρά που μάς ήύρε μέ τόν λεγάμε-
νον στρατόν, που τρέμουν σήμερα οι καλοί
πατριώταις μήπως τους τόν χαλάσ η
Γενική Διοίκηση.

Δέν είναι ζήτημα πώς τό Παλάτι έχει τους
ευνουμένους του, όπως έχουν και τα σ π ί τ ι α
των κυρίων προέδρων της δικούς τους ευνου-
μένους. Υπάρχει όμως μία διαφορά μεταξύ
τους. Άν πάη ό ευνουμένος του Παλατιού
στό σπίτι του κ. Προέδρου, μπορεί άξιόλογα
νά βγή ή θυρωρός του σπιτιού και νά του πη:
«δέν δέχεται». Σάν πάη όμως ό ευνουμένος
του κ. Ζαήμη στο Παλάτι, δέν έχει δικαίωμα
ό Νοικοκύρης νά του πη «δέν σε δέχομαι»,
παρά, θέλει δέ θέλει, θά του πη: «καλώς ώ-
ρισεις».

Αύτά βεβαιώνει και άποδείχνει ό σεβαστός
πατριώτης κ. Θ. Π. Δεληγιάννης. Δέν είναι
ανάγκη νά μου πητε πώς δέν τόν άκούσατε
ποτέ νά λέη τέτοια πράγματα. Αύτό τό ξέρω.
Όμως ξέρω και κάτι άλλο. Ό Νοστραδιν έ-
παιζε τό βιολι άπεθραδός κ' ή γειτονιά τό ά-
κουε τό πρωί. Έτσι κάνει κ' ό κ. Δεληγιάννης.
Όλα αύτά που σάς είπα, είναι πολός καιρός
που τά γράφει και τ' άποδείχνει· έσείς όμως
θά τά ιδήτε και θά τρέβετε τά μάτια σας όταν
τυπωθή ή «Ιστορία των πενήντα χρόνων».

Α. Ν. ΒΕΡΥΚΙΟΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΦΟΡΜΗ ΚΑΠΟΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Μας κελαϊήθηκε, μέ τό σβύσιμο του Ά-
πρίλη, γιά τήν άνοιξη της έρχόμενης χρο-
νιάς, ένα συνέδριο: «Ιον Έλληνικών Έκπαι-
δευτικών Συνέδριον έν Άθήναις 1904». Όρα
καλή!

Είνε συνέδρια λογις λογις. Κάποια απ'
αύτά μοιάζουν μέ τά συμμαζώματα των νοι-
κοκυράδων έξω από τό κατώφλι του σπιτιού.

συμμάζωμα· άταχτα και φωναχτά, από μι-
λήματ' άνακατώνμένα, κι' από κακολογήματα
κι' από μετωρίσματα, που άνίσως δεν τε-
λειώσουνε με γέλοια και με παραμύθια ξε-
σπάνε σε καυγαδίσματα.

Και άλλα πάλε είνε σάν τ'ά χέρια που
άνταμώνονται για ν'απαλέθουνε, με κόπο
και με λαχάνιασμα, κάποιο πιλίο, βαρύ, ά-
ραχνιασμένο και σκεδρωμένο επιπλο του σπι-
τιού, που θέλει πηγυδ' στο μίστορα, που θέ-
λει ξαναδούλεμα· ή για γά ξεσύρουνε το
μαρτυρικό παλιόλογό ζεμένο στο παραφορ-
τωμένο κάρρο, που το βούλιαξαν οι ρόδες
μέσα στη λάσπη. Και για το σάλεμα του έ-
πιπλου, και για το ξέσυρμα του αλόγου βέ-
βαια δ'ε φτάνουν το ένός τ'ά χέρια, μ'όλη
του τη θέληση. Βοηθάτε, πονετικοί καλοπροαι-
ρετοι διαβάτες, με τ'ά δυνατό τ'ά χέρια!

Η Παιδεία μας είνε σάν το επιπλο το
συνακαμένο και σάν το ξωρισμένο το άλογο.
Τό Συνέδριον έτοίτο που αποφασίστηκε νά
γίνη το χρονον, και που πέφτει ίσα μέσα
στη βδομάδα των Παθών του Κυρίου, των Πα-
θών που φέρουν την Άνάσταση, που φαίνε-
ται καθώς τ'ό βλέπω σχεδισμένο, και συγυ-
ρισμένο, και μελετημένο, που φαίνεται πως
μπορεί νά βοηθήση κάτι τι νά κοινηθί, και
κάτι τι νά ξεκολλήση. Κ'έχει ο Θεός για
τάλλα.

Στ'ές άλλες χώρες του φωτός και του πο-
λιτισμού για δ'ως άνίσως και ρωτάτε, έ-
χουμεν ήμεις όσο θέλετε, από τον ήλιο μας
κι' από την ιστορία μας· μη στεκόμαστε σά
νά τ'ά στράβωσε τάρωστημένα μάτια μας τ'ό
φως αυτό το δυνατό, στ'ές άλλες χώρες ή-
πύρχει Παιδεία σοφή όπωςδήποτε ρυθισμένη·
και όμως εκεί ποτέ δεν ήσυχάζει ή παιδει-
τική συνείδηση· πάντα εκεί τ'ά ζητήματα τ'ά
σχολικά, τ'ά παιδαγωγικά, τ'ά εκπαιδευτικά
εφαίνονται και ξεκαθαρίζονται και βασανί-
ζονται, και σ'άναμμένα κίρρουνε κρατάνε
όσους τ'ά ξέρουν· κ'έχουν την άγάπη τους
και τ'ά φροντίζουν, κι' όσους είνε δουλειά
τους ν'άνακατώνονται μ'αυτά. Και γνώμες
προτείνονται, και πόλεμοι βροντάνε και νό-
μοι ξεφουρνίζονται· και αλλάζουν πράγματα.
κι' ότ'ι χ'τες προσκυνισμένον εΐτανε σάν εί-
δωλο, παραμερίζεται σήμερα σάν κάτι ήπο-
πτο· και με τ'ό φως της ήπιστήμης, και με
τ'ό ψάξιμο της Πείρας, και με τ'ά νούμερα
της στατιστικής, και με τη βοήθεια της σο-
φίας, της άποκριτάληπτης, γέρνουν πλάνες
μέρη με την ήμέρα και αλήθειες άναστύλω-
νται.

Κ'έμεις εδ'ό μακάριοι, γίρω σ'ένα ξόανο
μεσαιωνικό, που Παιδεία τ'είπαμε, χορεύου-
με και ριπαρεύουμε· και προσφέρουμε ουσία
στο ξόανον ό,τι πολυτιμώτερον έχουμε· τ'ά
παιδιά μας.

Και είνε ή Παιδεία, ή μεγάλη τέχνη ή άν-
θρωποπλαστική· ή ήπιστήμη ή άνδρο-
ποιός· ή δύναμη που μπορεί «και τ'ό φυ-
σικό μας ν'αλλάξη τ'ό καλούπι», καθώς λέει
κάπου ο Σαίξπηρ για τ'ή συνήθεια. Άνάμεσα
στ'ές άλλες άρχόντισσες Μοΐρες που κρατάνε
μέσα στο χέρι τους και εφείνουν τ'ές ψυχές
των ανθρώπων και τ'ές ιστορίες των εθνών,
ποιά άνάστημα μπορεί νά συγκριθί με τ'ό
δικό της; Η Παιδεία είνε ή πρωτομύγισσα.

••

Πρός τ'ό ναό της ιερής αΐτης δύναμης έχει
σκοπό νά μας ήψωσ'η τ'ό νοΐ· τ'ό «Έκπαι-
δευτικόν Συνέδριον» έτοίτο. Πρέπει νά μένη
πάντα οίκος έμπορίου ο ναός της; και δεν
ήρθεν ή ώρα νά καθαρισθί τ'ό τέμενος, στη
λατρεία της θεάς νά γυρισθί και νά δου-
λέψη πρ'ότ' από όλα τ'ό φραγγέλιο;

Βέβαια· ο κύκλος των προβλημάτων που
της Παιδείας είνε ή που σχετίζονται μ'έ-
κείνη και ταιριάζουν, τόσο είνε πλατύς, που
δύσκολο κανείς νά εΐπ'η πως τον κύκλον αυ-
τών τότε χωράει αλόκληρο μέσα στο πρόγραμ-

μά του τ'ό Συνέδριο με τ'ά θέματα των έργα-
σιών του, καθώς τ'ά κανονίζει. Μά πάντα
πλατύτατο είνε τ'ό πρόγραμμα, και τ'άντικεί-
μενα που θ'ά εξεταστούν, προσεχτικά και δια-
λεχτά παρμένα φαίνεται πως είνε από τ'ά
πιο κεφαλαίωδη και τ'ά πιο σημαντικά ση-
μεία του μεγάλου κύκλου· από τ'ά σημεία έ-
κείνα, που άμελημένα καθώς δείχνονται και
παραρτημένα εδ'ό πέρα, πιο πολύ και πιο βα-
θειά, χτυπάνε περισσότερο στα μάτια, και
πρ'ότα πρ'ότα τη φροντίδα μας ξυπνούν.

Η κατάσταση (ή καλλήτερα, τ'ά χάλια
τάζωγράφιστα του δημοτικού σχολείου).

Οι άγράμματοι, (που θ'ά είνε, πιστεύω,
σοφώτεροι, στη γνώμη και στη γλώσσα, από
πολλούς γραμματισμένους μας).

Οι διδάσκαλοι στα γυμνάσια και στα έλ-
ληνικά σχολεία. Που είνε τ'ά περιγυρνά τους
τ'ά παιδαγωγικά; Τ'ό δίπλωμα του διδάκτορος
ή του προλήτου; Άλλου για νά διδάξης, πρέ-
πει πρ'ότα για καιρόν ώρισμένο, ξεχωριστά,
κατά ξεχωριστόν όλωσ τρόπο, νά μορφωθίς
πρ'ός τ'ότο. Έδ'ό παντού οι αυτοχειροτόνη-
τοι, τ'ά αΐτασχεδιάσμα για όλα. Τ'ά στερεά
και τ'ά σημαντικά, τ'ά σωστά και τ'ά όρθά δεν
αΐτασχεδιάζονται. Και πρ'ότα από όλα δεν
αΐτασχεδιάζεται ή Παιδαγωγική ή «ήπιστήμη»
ή πιο πλατειά, ή πιο περιπλεγμένη, ή πιο
δυσκολοξάνοιχτη από όλες, ή ήπιστήμη που
σηκώνει τ'ά πιο μεγάλα προβλήματα της ιστο-
ρίας και της φιλοσοφίας, καθώς την εΐπεν
ένας.

Τ'ά προγράμματα των Παρθεναγωγείων
μας! Η γυναικεία άγωγή! Έλληνικά παρα-
δόσεις. Προορισμός της γυναικός εν τη οι-
κογενεία και τη κοινωνία. Τ'ά όνοματα αυτά,
τ'ά λόγια τ'ότ'ά συχνά πεκνά μας έρχονται
στο στόμα, συχνά πυκνά μπορεί και νά τ'άρα-
διάζουμε στα προγράμματα των παρθεναγω-
γείων μας, και νά νομίζουμε πως κάτι κά-
νουμε γι'αυτά. Και ή αλήθεια είνε πως δεν
ξέρουμε τί μας γίνεται. Γυναικεία άγωγή δεν
ήπύρχει. Η ιδέα της γυναικός κοιμάται μέσα
μας σ'έ μ'άν άκίνησιαν ιερατική. Τ'ά Παρθε-
ναγωγεία μας, όπου έχουν κάποιο χαρακτήρα
παιδευτικό, τ'ό παιδευτικό και τ'ό χαρακτηρι-
στικό τους γνώρισμα είνε κάτι τι που μας
πάει πίσω, πολύ πίσω σ'έ χρόνια μεσαιωνικά
σκοτισμένα. Από τ'ά Παρθεναγωγεία μας δ'ε
βγαίνουν παρά σχολαστικές κοΐκλες· όταν
επ'ί τέλους τύχη νάβ'η κάτι τι.

••

Τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευσις.
Τί είδους μεγαθήριον είνε τ'ότο; Που νά τ'ό
ζητήσουμε για νά πάρουμε κάποιαν ιδέα; Στο
Ζωολογικό κήπο του Φαλήρου ή στο Φυσιο-
γραφικό Μουσείο; Έχουνε τ'ά Κράτη καθή-
κοντα και οι πολίτες έχουν κάποιες φρον-
τίδες και για τ'ους σκλάβους εκείνους που θ'ά
μάθουν τέχνη, που δ'ε θ'ά ευτυχίσουνε νά
περάσουν τ'ό γυμνάσιο, για νά μπουν ύστερα
στο ζηλευμένο χώρο των διπλωματούχων pro-
fetaires; Πώς! Και «οι μέλλοντες νά επιδοθώ-
σιν εις βιομηχανικά επαγγέλματα» αΐζει νά
προπαιδευτούν για τ'ήν τέχνη που θ'άκο-
λουθήσουν, και είνε τάχ' άνάγκη ή προπαι-
δεία αυτή νά οργανώνεται συστηματικά; Και
τάχα πρέπει τέτοια άσέβεια νά δείξουμε πρ'ός
τ'ά πατροπαράδοτα που «τους παιδιάς του
λαού τους μέλλοντας νά επιδοθώσιν εις βιο-
μηχανικά επαγγέλματα» δεν τους θέλουν
και δεν τους νοιώθουν άλλο τίποτε παρά
μόρφηδες και δεν μπορούνε νά ξεχωρίσουν
τ'ήν ιδέα τους από τ'ήν ιδέα του κλασσικού
κουτσαδακισμού;

Και οι άγράμματοι; Πώς θ'ά λιγοστέψουν
οι άγράμματοι; Φτάνει για τ'ότο μονάχα οι
ποινές κάποιου νόμου παμπάλαιου που ποτέ
δεν εφαρμόζεται; Και δεν υπάρχουν τόσοι άλ-
λοι τρόποι δεξιοί και φωτεινοί που πειθαγα-
κίζουν και τ'όν πατέρα νά στέλν'η στο σχο-
λείο ν'ό παιδί του, κ'έκείνον που δεν πάτησε

στο σχολείο, νά μάθ'η, αν είνε κι' άργά, τ'ά ά-
παραίτητα κολυθογράμματα;

Μά δ'ε στοχάζεστε πως είνε προτιμώτερο
νά μη λιγοστέψουν οι άγράμματοι έν'όσω τ'ά
διδασκτικά βιβλία «και λόγω συνθέσεως και
λόγω έξωτερικής μορφής» δ'ε μπορούνε νά
συγκριθούν παρά μονίχα ίσως με τ'ά βιβλία
κάποιας άπομονωμένης άκόμα σ'έ άγρια σκο-
τιάδια, άφρικανικής φυλής; Είνε γλώσσα αυτή
και είνε ύφος αυτό, και είνε βιβλία εκείνα;
Άκουσα κάποτε τ'όν κύριο Δροσίνη, που έ-
καμε συλλογήν από όλα τ'ά αλφαριθτήρια του
κόσμου, νά λέ'η πως τ'ά δικά μας αλφαριθτή-
ρια, (τούλάχιστο κατά τ'ήν έξωτερική μορφή)
μόνο με των φελλάχων της Αίγυπτου μοιά-
ζουν τ'ά αλφαριθτήρια. Άρμέν'ηδες και Τούρκοι
και Βούλγαροι έλυσαν τ'ό ζήτημα τ'ό γλωσ-
σικό σοφώτερο και πρακτικώτερ' από μας.

••

Θυμίζω κάποιον άνέκδοτο του μεγάλου
φιλοσόφου Ράσκιν. Μιά μέρα ένας χτίστης
που κάτι του έχ'ιζε ήρθε νά του ζητήσ'η προ-
καταβολή. Ο Ράσκιν του δίνει τ'ά χρήματα,
και μαζί μ'αυτά τ'ήν άπόδειξη για νά ήπο-
γοήσ'η. Ο χτίστης κοντοστέκεται, ξύνεται και
τέλος ντροπισσέν'η τραυλίζει: «Δεν ξέρω
γράμματα!» Τότε ο Ράσκιν σηκώνεται και
τρέχει και άγκαλιάζει τ'ό μίστορα που τ'ά
είχε χίσει, και του κρ'ίζει: Χαίρουμαι πολύ
που σ'έ γνώρισα. Τώρα καταλαβαίνω γιατί
είσαι τέλειος τεχνίτης!

Ο μεγάλος αυτός της τέχνης και της
κοινωνίας διδάσκαλος τάχα δεν ήθελε νά μα-
θαίνουν οι τεχνίτες γράμματα; Κάθε άλλο,
βέβαια. Μόνον ήθελεν, έτσι με τ'ή χαρακτη-
ριστική ήστροπία της μεγαλοφυΐας, νά
εΐπ'η τ'ήν περιφρόνησή του πρ'ός τ'ά σχολαστικά
και τ'ά δογματικά παιδεία του τόπου του, που
τόν καιρόν εκείνο δεν εφρόντιζε, όπως ήθελεν
αυτός, για ν'άναπτύξ'η τ'ή χειροτεχνικήν
ικανότητα και νά ευπνήσ'η τ'ή φιλοκαλία του
έργατι. Κι' αν ένας Ράσκιν έφτανε σ'έ τέτοια
συμπεράσματα για τ'ήν παιδεία μέσα στην
πατρίδα του, τί θ'ά μπορούσε καθέννας εύσυ-
νειδής νά εΐπ'η και τί καταφρόνηση νά
δείξ'η και πως νά διαμαρτυρηθί για όλα τ'ά
δογματικά και για όλα τ'ά σχολαστικά και
για όλες τ'ές πλάνες και για όλες τ'ές ρουτί-
νες που κυβερνούν εδ'ό τ'ήν Παιδεία;

Αν κάποια γνώμη φωτεινή εβγαίνε, κι' αν
κάποια όργισμένη φωνή ακούγονταν, κι' αν
κάποια διαμαρτυρία ήθελε γίνει νοητή από
μέσα από τ'ά διάφορα θέματα που θ'ά ξεδι-
πλωθ'ουνε και θ'ά συζητηθ'ουνε (έστω και
στραβά και μισά και δειλά και σχολαστικά)
μέσα στο συνέδριον αυτό, θ'ά μπορούσε κα-
νείς νά στοχασθί πως δ'ε θ'ά π'η στα χα-
μένα. Τ'ά πράγματα αγάλια αγάλια και με
κόπο πλάθονται. Δεν πέφτουν ούρατοκατέ-
δατα, σάν τ'ά μυθικά παλλάδια.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΜΠΥΣΗ

Χελιδόν'η πιόχρησ'η χώρα από τ'άλλα τ'ά πευλιά,
Και χωρίς πάλι πέταξ'ε βρεχ'ά φουρτουνασμένο,
Δεν είνε που σ'έ χ'ίρεται· τώρα μ'έ ξαπλών'η άγκυλά,
Δίπλωσες τ'ά πτερούγ'η σου σ'έναν δαντεράκι ξένο.
Τ'ό φως σου τ'ό περίωσ'ε κι' αυτό πνιπταίν'η,
Και δ'ό τ'ό γ'ωμ'η τ'ό β'ιρ'ό δ'ε σ'έ σκεπ'ίζει τώρα,
Σε κ'έποι'α μέρ'η θ'ήλ'ηκ'η σ'έ μέρ'η μακρυνά
Βρ'ήκες τ'έν άνιστόρητη π'άνιζητούσες χώρ'η.
Ο στίχος μου δ'έ δύν'ητος δεν έχει, ώμ'έ, πτερ'ά
Τ'ήν εύωδ'ή του θυμ'ητού ν'ά φέρ'η σου εκεί πέρ'η,
Αυτή, που σ'έ υν'οβ'ιριζε και σ'έναν μ'έ φερ'ά
Πριχ'ού τ'έ μ'έτια τ'ής ψυχ'ής αν'ίξει; σ'έ άλλη μέρ'η.
Ο στίχος μου δ'έ δύν'ητος κι' αν δ'ε σ'έ φτάει μ'έ στιγμή,
Τ'έ χρόν'η τ'έλησ'ησ'η ν'ά σου ξαναθυμίσ'η,
Όπως, αυτό που πνίγονται τ'ά δ'ήκρ'η κι' οι στεναγμοί
Αυτού π'όν'η τ'ό αν'ημ'η σου κ'έποι'α δροσ'ή ο'ή ήφ'ησ'η.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ